

Proslov

Tomislav Kovač

Nije više potrebno posebno predstavljati Jeana Vaniera. Kanadanin, rođen 1928. godine, sin vrlo pobožne obitelji (u tijeku je proces beatifikacije njegovih roditelja), njegov otac, Georges Vanier, bio je vojna osoba i generalni guverner Kanade, a Jean Vanier je i sam u mladosti bio mornarski časnik. Potaknut Božjim pozivom, nakon studija teologije i doktorata filozofije u Parizu, 1964. godine na poticaj dominikanca o. Thomasa Philippea započeo je zajednički život s dvjema osobama s mentalnim hendikepom, Raphaëlem Simijem i Philippeom Seuxom, u jednoj skromnoj kućici u selu Trosly-Breuil u Francuskoj. Njihova se zajednica, koju je simbolično nazvao *Arka (l'Arche)*, s vremenom pretvorila u niz malih zajednica u obiteljskim kućama usred gradova i sela, u kojima u evanđeoskom ozračju zajedno žive i rade osobe s intelektualnim teškoćama i njihovi asistenti. Arka je danas narasla u međunarodnu mrežu koja obuhvaća 135 zajednica u 36 zemalja na svim kontinentima (jedna je u osnivanju i u Hrvatskoj pod nazivom *Korablja*). Godine 1972., zajedno s odgojiteljicom Marie-Hélène Mathieu, osnovao je duhovni pokret *Vjera i svjetlo (Foi et lumière)* koji okuplja osobe s mentalnim hendikepom, njihove roditelje i prijatelje na redovitim susretima (najčešće u okviru župa) usmjerenima na međusobno druženje, molitvu i slavlje. Danas je oko 15.000 takvih zajednica u 80 zemalja u svijetu, među kojima 17 u Hrvatskoj. Sa svojih dvadesetak knjiga, od kojih je nekoliko prevedeno i na hrvatski, ali napose svojim mnogobrojnim susretima, duhovnim vježbama, predavanjima, člancima, gostovanjima u televizijskim i radijskim emisijama diljem svijeta, Jean Vanier već više od četrdeset godina na svoj osobit način senzibilizira javnost za bogatstvo humanosti koje otkrivaju osobe s hendikepom, posebice s intelektualnim teškoćama.

Originalnost Vanierova pristupa jest u tome što osobama s mentalnim hendikepom (u nas se također koristi izraz osobe s poteškoćama u razvoju ili, sve češće, osobe s intelektualnim teškoćama) ne pristupa isključivo s »defektološkoga« stajališta, nego u njima prepoznaje najizrazitiji primjer evanđeoskih »siromaha«, slabih i odbačenih, koji nas vode do duha blaženstava i dubljeg otkrivanja Božjega otajstva. U srcu njegove misli nalazi se nadahnuće kako zajedništvo s osobama s intelektualnim teškoćama može postati izvorom novih odnosa koje dovodi do uzajamne preobrazbe i otvara putove evanđelja. Ili, kako sam Vanier voli reći: »Siromah nije samo problem koji treba riješiti ili predmet karitativnog djelovanja, nego izvor

jedinstva«, u kojem je naglasak stavljen na međusobno darivanje osoba. Svojom jednostavnošću i povjerenjem, osoba s intelektualnim teškoćama otkriva vidljive i nevidljive hendikepe prisutne u svima nama, po istinskim odnosima objavljuje pravu humanost te poziva na promjenu ponašanja.

Tu snažno izvire specifična evanđeoska misao kako upravo maleni, siromasi i odbačeni, mogu postati sredstvo preobrazbe čovječanstva, kao što je to već sebi svojstveno izrekao sv. Pavao: »Lûde svijeta izabra Bog da posrami mudre, i slabe svijeta izabra Bog da posrami jake; i neplemenite svijeta i prezrene izabra Bog« (1 Kor 1, 27-28; usp. Jak 2, 5). Na temelju zadivljujućeg svjedočanstva zajedničkog života s osobama s intelektualnim teškoćama postupno se u Vaniera iskristalizirala jedna duboka teološka misao usredotočena na teologiju utjelovljenja i kenoze, jedan proročki govor koji proziva savjest pojedinca i društva, suočavajući ih s vlastitim slabostima i propitkujući njihov odnos prema drukčijima, osobito prema isključenima, te jedno autentično *kršćansko djelovanje* koje se poniznošću i služenjem zalaže za preobrazbu svake ljudske sredine i na taj način želi pridonijeti gradnji mira za čovječanstvo. Mogli bismo slobodno reći da uz Majku Tereziju, brata Rogera iz Taizéa, Chiaru Lubich, Jean Vanier pripada velikim svjedocima našega vremena koji su, svaki na svome području, bitno obilježili suvremeno kršćanstvo te čiji evanđeoski primjer i dalekosežnu misao treba tek otkrivati, proučavati i napose slijediti.

Upravo zato nam je posebno zadovoljstvo u ovom broju *Nove prisutnosti* objaviti prvi tematski blok posvećen Jeanu Vanieru u Hrvatskoj. Prilozi ovdje okupljeni različitog su opsega, sadržaja i naravi; nisu znanstvenoga karaktera, ali nas svaki na svoj način upoznaje s mišlju i djelom Jeana Vaniera, progovara o odveć marginaliziranoj temi te nas upućuje na nove mogućnosti kršćanskoga življenja. Osim prijevoda izvornoga Vanierova teksta i intervjua s njim, tri su priloga nastala prigodom njegova zadnjega posjeta Zagrebu, u ožujku 2007., a posljednja dva su svjedočanstva osoba koje u okviru udruge *Korablja* i zajednica *Vjera i svjetlo* nastoje njegovo djelovanje nastavljati u Hrvatskoj. Objavljivanje ove tematske cjeline postalo je simbolično, jer je njezina ideja spontano nastala upravo tijekom Vanierova prošloga boravka u Zagrebu, a koji će vjerojatno biti i posljednji, jer je na međunarodnoj skupštini *Vjere i svjetla* u listopadu ove godine u Lurdu najavio da će se zbog poodmakle dobi povući iz javnosti. Ovim skupom priloga željeli bismo mu, stoga, sa zahvalnošću odati posebno priznanje, barem skromno pridonijeti osvješćivanju da osoba s intelektualnim teškoćama može biti izvor neprocjenjivoga bogatstva čovječnosti i nositeljem evanđelja te prijateljski poduprijeti članove zajednica koji na različite načine nastavljaju vrijedno Vanierovo djelo u našoj sredini.